

รายงานสรุปบทเรียน

ชื่อโครงการฝึกอบรม : การพัฒนาความรู้ เรื่อง พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

วันที่เข้ารับการอบรม : 24 กุมภาพันธ์ 2568

ผู้จัดทำ : นางสาวอมรา ทองบ้านบ่อ

ความรู้ที่ได้รับจากการอบรม

หลักการของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร เรียกร้องสิทธิพื้นฐานในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลสาธารณะที่อยู่ในความครอบครองหรือความดูแลของรัฐทุกเรื่อง ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในการเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารที่อยู่ในความดูแล โดยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร

- ใช้หลักการ ดังนี้
- เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น
- ผู้ข้อมูลไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสีย
- ไม่มีอายุความ
- ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

คำนิยาม/คำสำคัญ

- ข้อมูลข่าวสาร Information หมายถึง สิ่งสื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือสิ่งใด ๆ โดยสภาพของสิ่งนั้นเอง หรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ ไม่ว่าจะจัดทำในรูปแบบ เอกสาร แผนที่ ภาพ การบันทึกหรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

- ข้อมูลข่าวสารของราชการ หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารของเอกสาร

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล จัดอยู่หมวดของ พรบ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ หลักการข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล แตกต่างจากข้อมูลข่าวสารของราชการส่วนอื่น ๆ

- ข้อมูลข่าวสารของราชการใช้หลักเปิดเผยเป็นหลัก ใช้หลักปิดเป็นข้อยกเว้น
- ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ใช้หลักปิดเป็นหลัก ใช้หลักเปิดเผยเป็นข้อยกเว้น
- หากเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลถึงจะสามารถเปิดเผยข้อมูลได้

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สิ่งที่มีระบุตัวบุคคล เช่น ชื่อ-นามสกุล เลขบัตรประจำตัวประชาชน รหัสนักศึกษา หมายเลขผู้เสียภาษี หรือลายพิมพ์นิ้วมือ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเฉพาะตัว คือ สิ่งที่มีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารในการคุ้มครอง หรือสิ่งที่มีบอกเล่าประวัติความเป็นมาของตัวบุคคล เช่น ประวัติการศึกษา วันเดือน ปีเกิด ที่อยู่ เป็นต้น

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 28

1. สอดส่อง ดูแล แนะนำการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.
2. ให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ/หน่วยงานรัฐตามที่รับคำขอ
3. เสนอแนะการตราพระราชกฤษฎีกา/กฎกระทรวง/ระเบียบ
4. พิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียนตามมาตรา 13
5. จัดทำรายงานการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. เสนอคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
6. ดำเนินการตามที่คณะรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร พิจารณาเรื่องอุทธรณ์ ดังนี้

1. คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลตามมาตรา 14 และ 15
2. คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา 17
3. คำสั่งไม่แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 25

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) มีหน้าที่

1. ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานธุรการและวิชาการให้แก่ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร
2. ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ
3. ให้คำปรึกษาแก่เอกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.นี้

บทกำหนดโทษ

1. มาตรา 40 การฝ่าฝืน มาตรา 32 (เรียกบุคคล/ให้ส่งเอกสาร) มีโทษ จำคุก 3 เดือน/ปรับ 5,000 บาท
2. มาตรา 41 การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข/ข้อจำกัดตามมาตรา 20 มีโทษ จำคุก 1ปี/ปรับ 20,000 บาท

สิทธิของประชาชน

สิทธิที่ต้องรู้ มาตรา 7 หน่วยงานต้องส่งข้อมูลข่าวสารต่อไปยังพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

1. โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน
2. สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน
3. สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ
4. กฎ มติ คณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ ที่มีสภาพอย่างกฎ มีผลเป็นการทั่วไป

ต่อเอกชน

สิทธิได้รู้ มาตรา 9 หน่วยงานของรัฐต้องจัดข้อมูลข่าวสารมาตรา 9 ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้โดยไม่ต้องมีคำขอ

1. ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน
2. นโยบายหรือการตีความข้อกฎหมาย
3. แผนงาน โครงการ การใช้จ่ายงบประมาณประจำปีที่กำลังดำเนินการ
4. คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่อเอกชน
5. สิ่งพิมพ์ที่แพร่หลายและอ้างไว้ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว
6. สัญญาที่ดำเนินการกับเอกชน เช่น สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะผูกขาดตัดตอน เป็นต้น
7. มติคณะรัฐมนตรีหรือคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี

สิทธิขอข้อมูลข่าวสาร

ผู้ใดประสงค์ขอข้อมูลข่าวสารของราชการนอกเหนือจากข้อมูลข่าวสารมาตรา 7 และมาตรา 9 แล้ว ให้ยื่นคำขอที่ต้องการในลักษณะที่อ่านเข้าใจได้ตามสมควร โดยยื่นคำขอต่อหน่วยงานที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น

การเขียนคำร้องขอข้อมูลข่าวสารสิ่งที่จะต้องระบุ คือ วันเดือนปีที่เขียนคำร้อง ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ ข้อมูลที่ประสงค์จะขอ และลงชื่อผู้ขอข้อมูลให้ชัดเจน

ข้อควรระวังในการขอข้อมูลข่าวสาร หน่วยงานสามารถปฏิเสธการจัดหาข้อมูลได้ เนื่องจากอาจจะไม่มีข้อมูลและต้องจัดทำข้อมูลใหม่ขึ้นมา เช่น การตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง หน่วยงานสามารถปฏิเสธผู้ยื่นคำร้องได้

การขอข้อมูล...

การขอข้อมูลข่าวสารมี 3 รูปแบบ คือ

1. การขอดู
2. ขอสำเนา
3. ขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้อง

สิทธิคัดค้าน กรณีผู้ขอข้อมูลข่าวสารใด หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารนั้นอาจกระทบประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้คัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นภายในกำหนดไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ผู้ได้รับแจ้งหรือผู้ที่ทราบว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดอาจกระทบประโยชน์ได้เสียของตนมีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยนั้นโดยทำเป็นหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาคำคัดค้าน พร้อมแจ้งสิทธิอุทธรณ์ให้ผู้คัดค้านทราบในระหว่างนี้ เจ้าหน้าที่ที่จะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นไม่ได้จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจะมีคำวินิจฉัยให้เปิดเผย

สิทธิที่ได้รับการคุ้มครองและแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

มาตรา 24 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐต้องห้ามมิให้เปิดเผยต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ก่อนหรือในขณะนั้น

มาตรา 25 หากเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเห็นว่าข้อมูลเกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้อง ก็มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลนั้น แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลส่วนนั้นได้ หากหน่วยงานไม่ยอมแก้ไขให้ตรงตามคำขอ ผู้นั้นสามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ภายในสามสิบวัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง

การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการ ดังนี้

1. จัดให้มีระบบข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่เกี่ยวข้อง/จำเป็น และยกเลิกเมื่อหมดความจำเป็น
2. เก็บข้อมูลจากเจ้าของข้อมูล
3. จัดพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา เช่น ประเพณีของบุคคลที่เก็บลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ แหล่งที่มาของข้อมูล เป็นต้น
4. แก้ไขให้ถูกต้องเสมอ

ข้อมูลที่ไม่สามารถเปิดเผยแก่ประชาชน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ข้อมูลที่ห้ามเปิดเผยอย่างเด็ดขาด คือ ข้อมูลสถาบันพระมหากษัตริย์
2. ข้อมูลที่หน่วยงานต้องใช้ดุลพินิจ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น
3. ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนระบุตัว และข้อมูลเฉพาะตัว

ประโยชน์...

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เข้าใจพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการมากขึ้น
2. เรียนรู้ถึงหลักการของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร
3. เรียนรู้สิทธิของประชาชนและหน้าที่ของรัฐ